

15berš

**Participativno forumi baš i
Anglodžajbe thaj pheriba o
hakaja e khedinengjere**

2011-2025

TARI IDEJA DŽI REALIZACIA

I Republika Utarali Makedonia kjerela buvlo kanuneskoro pervazi thaj baro numero institucie so kerena gajlja baš i anglodžajba thaj arakhiba o hakaja e preperutnengjere ko khedina. Numa thaj uzal odova, i praktika kergja zaruriba tari fundiriba konsultativno thaj kosilidejbaskoro badani ko kova e preperutnengje tari khedina ka del šajdipa aktivno te len than ko procesia baš i kreiriba politike thaj aniba decizie.

Rekomandacie tari Učo komesari baš i nacionalnikane minoritetia tari OBSE baš i efektivno lejba than tari nacionalnikane minoritetia ko publik dživdipa, 1999 berš.

O Participativno forumi sar mehanizmi ikljovela tari Rekomandacie tari Lund, ko kola liparelape e themengje te fundirinen konsilidejbaskere ja palem konsultativna badania ko zarurime institucionalna pervazia, kola ka istemalkeren pe sar kanalia baš i dijalog maškar radžakere badania thaj nacionalnikane minoritetia.

Konstitutivno bešipa tari Participativno forumi 14 decembro 2011 berš

Ko 2011 berš i Agencia baš i pheriba o hakaja e preperutnengjere ko khedina, dende dumoja tari Misija e OBSE-skiri ko Skopje, šurarkerela inicijativa baš i fundiriba Participativno forumi baš i anglodžajba thaj pheriba o hakaja e khedinengjere, prekal koja kerela pe direktno komunikacija, lafikeriba thaj barabar butikeriba maškar khedina e džovapjale themakere badanencar thaj instituciencar thaj legoro aktivno thaj efikasno lejba than ko procesia tari kreiriba politike thaj aniba decizie.

Ambasadori Kilijan Val, šefi ki Misija tari OBSE ko Skopje

„Pobuter tari jek decenia i Misija garvasjale dela dumo e Participativno forume, jekhutni platforma so pašakerela o ververnikanen khedina, zurarkerela o lafikeriba thaj aniba bajroviba baš i majinkluzivno thaj majkohezivno sasoutnipa.“

Dalibor Kitanovikj, direktori ki Agencia baš i angaldžajbe thaj arakhiba o hakaipen e preperutnengjere ko khedina

„O Participativno forumi si džanlo motori baš i zurarkeriba i reputacia e Republika Utarale Makedoniakiri ko pervazia tari Evropakiri Unija thaj ko vazdiba i minsas baš i zaruriba tari pošukarkeriba o than e poharinumeroa khedina thaj lengoro aktivno lejba than ko kreiriba politike thaj aniba decizie.“

KANUNESKORO PERVAZI THAJ METODOLOGIA BAŠ I BUTI

“

Agencia baš i angaldžajba
thaj arakhiba o hakaja e
preperutnengjere ko khedina si jek
tari nekobor institucie ki Evropa so
kergja dživdi thaj implementiringja i
rekomandacia baš i fundiriba asavko
džuto džovapjalo badani.

”

Alan Filips
kreatori e Forumeskoro
1947 – 2023

Kanuneskoro pervazi:

O Participativno forumi si fundirime ko „Kanuni baš i anglodžajba thaj arakhiba o hakaja e preperutnengjere khedinengje so si pohari tari 20 % tari džijani ki Republika Makedonija“ (2008 berš). Leskiri funkcija džipherde zurarkerela pe ko 2020 berš e Kanunea baš i hakaja e khedinengjere so si majhari tari 20% tari džijani ki Utarali Makedonia.

Misija:

Anglodžajbe ko pheriba o hakaja e khedinengjere prekal pobaro lejba than taro khedinakere preperutne ko procesia baš i kreiriba politike thaj decizie, sar thaj trampiba o pozitivnikane džanlipa thaj praktike ki umal tari anglodžajbe thaj arakhiba o hakaja e khedinengjere.

Metodologija baš i buti:

O Participativno forumi prezentirinela naformalno, konsilidejbaskoro thaj konsultativno badani, kova si biathinalo tari Agencija baš i pheriba o hakaja e khedinengjere.

Saikerela pe tari majbuter 35 džene: prezententia tari džovapjale institucie tari centralnikano nivelo kola so si džovapjale te kheren buti ki umal tari anglodžajbe, pheriba thaj arakhiba o hakoja e khedinengjere, thaj prezententia tari dizutnengjere khedipa, kola baš i pli strategisko resarin thaj ulaviba isi olen o arakhiba, anglodžajba thaj pheriba o hakaja e khedinengjere, sar thaj promoviriba o maškar etnikane relacie thaj sasoutnipaskiri kohezija.

Maškar javer, o Participativno forumi kamlape te lel than ko hazrik-eriba thaj iniciriba kanunia, dikljariba bahan-kanunia thaj radžakere programe džanle baš i arakhiba thaj anglodžajbe o hakoja e khedinengjere; te determinirinel prioriteta, te kherel rodljariba thaj te educirinel i publik; te anel decizia baš i finansiriba, te dikhel thaj te moljakerel programe; sar thaj te del arka baš i centralno – lokalno thaj maškardžijaneskoro barabarbutikeriba.

Badania e themakere
direkciakere
thaj institucie ko
centralno nivelo so
si prezentirime ko
Participativno forumi:

E dizutnengjere khedipa
so si prezentirime ko
forumi saikerena:

1) Agencija baš i pheriba o hakoja e khedinengjere; 2) Komiteti baš i relacia maškar khedina – Parlamenti ki Utarali Makedonia; 3) Ministeriumi baš i relacie maškar khedina; 4) Ministeriumi baš i edukacia thaj džandlipa; 5) Direkcija baš i afirmiriba thaj anglodžajba i kultura e preperutnengjiri tari khedina – Ministeriumi baš i relacia maškar khedina 6) Direkcija baš i bajroviba thaj anglodžajba ki edukacie ki čhib e preperutnengjere ko khedina – Ministeriumi baš i releacia maškar o khedina 7) Ministeriumi baš i hakoja; 8) Džijaneskoro Ombudsmani; 9) Komisija baš i činaviba thaj arakhiba tari diskriminacija; 10) Ministeriumi baš i evropakere pučiba; 11) Ministeriumi baš i avrune bukja; 12) Ministeriumi baš i socijalnikani politika, demografija thaj terne; 13) Ministeriumi baš i lokalnikano korkori radžipa; 14) Nacionalno koordinatori baš i nacionalnikani strategija baš i Roma; thaj 15) Ministeriumi baš i kultura thaj turizmo.

1) khoraengjiri khedin; 2) vlahongiri khedin; 3) srpoengjiri khedin; 4) romani khedin; 5) bošnjakongjiri khedin; thaj 6) javera khedina so dživdinena ki Republika Utarali Makedonia

NAHTARALE RESIBA

O Participativno forumi isi ole džanlipaskoro imapkto upral lobiriba baši inicijative thaj decizie save so anglokherena thaj promovirinena o arakhiba e hakoengoro tari pohari numeroja khedina, dejbaja resiba direktno thaj indirektno ko kreiriba politike ko džovapjale institucie. Odoleja, ov dela baro resiba baš i :

- Zurarkerde kapacitetia tari dizutnengjere organizacie thaj lengoro khediba ki sepetka baš i barabar proektia;
- Aktiviriba o fondi tari Agencia baš i pheriba o hakoja e khedinengjere baš i programe thaj proektia irame kori hakoja e khedinengjere thaj anglodžajbe ki maškar etnikani relacia;
- Transformiriba o eksperimentalno sikljoviba ki bosancongiri čhib ki ničali;
- Šurarkeriba alusaribaskere predmetia „Čhib thaj kultura e Srpoengiri“ thaj „Čhib thaj kultura e Khoraengiri“;
- Bajrardo numero sikljivibaskere lila baš i ničalo thaj alusaribaskoro sikljoviba ko čhibja tari khedina;
- Alusardi Nacionalno strategia baš i jekh sasoutnipa thaj interkulturalizmo;
- Nevo servisi MTV4 thaj bajrardo emitiriba programe ki khorani, romani, srpoengiri, vlahongiri thaj ki bosancongiri čhib;

NAHTARALE REKOMENDACIE – AVUTNE HAPE

- Kompletno revizia ki metodologia baš i buti e Participativno forumeskiri.
- Hazrikeriba bajrardo thaj proaktivno lejba than tari dizutnengjere organizacie thaj institucie.
- Zurarkerdi komunikacia thaj barabar butikeriba e radžakere institucienar resarinaja bajrardo implementiriba o rekomendacie e Forumeskere.
- Motiviriba e institucien te den suporti e proekten save so promovirinena o implementiriba o rekomendacie e Forumeskere.
- Pošukarkeriba o visibiliti e Forumeskoro prekal ničale havljariba dži mediumia, majaktivno istemalkeriba o socialnikane sepetke thaj mediumia ko čhibja tari pohari numeroja khedina.

ARAKHIBASKERE BEŠIBA E PARTICIPATIVNO FORUMEA 2011-2025

2011	Konstitutivno arakhiba tari Participativno forumi
2012	▪ Čačikano thaj nijamalo lejba than tari khedina, naniba diskriminacia, manušenikane hakoja thaj policia. ▪ O hali ki edukacia thaj sikljoviba e preperutnengoro ko khedina teli 20% ki Republika Utarali Makedonia.
2013	▪ Iraniba thaj haljoviba o kanuneskere aktia so vjavaharinena pe baš i khedina thaj identifikacia tari mehanzmia baš i komunikacia e khedinencar thaj badanencar ki themakiri vastarlin. ▪ O drom e preperutnengoro tari khedina dži dopheriba baš i public informiriba thaj analiziriba o hali e dizutnengjere organizaciencar so ko statuti isi olen dendo džovapjalipa baš i keriba bukja phenle e pheribaja o anglodžajba thaj protektiriba o hakoja e preperutnengere ko khedia. ▪ Čačikano thaj nijamalo lejba than tari preperutne ko khedina ▪ Implementiriba o nijami e efektivno participaciakoro tari khedina ko kulturakoro dživdipa.
2014	▪ Drom dži o fondia thaj grantia baš i suporti e dizutnengjere sektoreske tari khedina. ▪ Pheriba thaj arakhiba o hakoja e khedinengjere ko lokalnikano nivelo. ▪ Pheriba o hakoja thaj drom dži o mediumia thaj hako baš i informiribe e khediengoro ko lokalnikano nivelo. ▪ Dikljariba i digra tari implementacia e hakongiri tari khedina te len than ko kulturakoro dživdipe ko lokalnikano nivelo.
2015	▪ Sesia baš i planiriba baš i džene ko Participativno forumi. ▪ Multikulturalizmo thaj integracia e sasoutnipaskoro kaskiri baza si o turlipa. ▪ Istemalkeriba i Pervazeskiri konvencia baš i protektiriba o nacionalnikane minoritetia. ▪ Anglodžajbe e kanuneskoro thaj institucionalno pervazi baš i pheriba o hakoja e khedinengjere.
2017	▪ Anglodžajba o sukcesi e Participativno forumeskoro thaj kreiriba pervazi tari avutne aktivipa. ▪ Pošukarkeriba o kvaliteti e edukacijakoro ko čhibja taro preperutne ko khedina.

2018	▪ Dejba suportie Ministeriumeske baš i kultura ko pheriba thaj anglodžajba e kulturakere hakoja e khedinakere. ▪ Nijamalo thaj zarurimo lejba than tari khedina ko nacionalnikano nivelo. ▪ Nijamalo thaj zarurimo lejba than tari khedina ko lokalnikano nivelo.
2019	▪ Kanuneskoro pervazi thaj džanlipa baš o hramoviba e džijaneskoro baš i preperutne tari khedina. ▪ Draft-teksti tari Nacionalnikani strategia baš i bajrariba o koncepti taro jekh sasoutnipa thaj interkulturalizmo.
2021	▪ Finansiriba e dizutnengjere organizacie. ▪ Ternengoro lejba than thaj ternengoro aktivizmo. ▪ O funkcioniriba e komisiengoro baš i relacie maškar khedina.
2022	▪ Orezultatia tari hramoviba e džijaneskoro tari 2021 berš thaj leskoro imapkto upral potikne numeroja khedina thaj sasoutnipaskiri kohezija. ▪ Analiza baš i hali edukaciaja e ;hibjengjiri tari potikne numeroja khedina. ▪ O hakoja e potikne numeroja khedina thaj i Nacionalnikani strategia baš i jekh sasoutnipa thaj interkulturalizmo.
2023	▪ Izolaciakiri sesia baš i moljakeriba o funkcionaliteti tari Participativno forumi. ▪ Čhinaviba thaj protekcia tari diskriminacia upri funda tari etnikano preperiba. ▪ Politikano lejba than tari džuvlja tari khedina ki Utarali Makedonia: Šajdipa thaj manginalipa. ▪ Sesia baš i verifikacia e anglune arakhadipandar tari analiza baš i funkcionaliteti e Participativno forumeskoro.
2024	▪ Analiza baš i funkcionaliteti, efektiviteti thaj resiba tari Participativno forumi.
2025	▪ I rolja tari nabutipaskere khedina ko zurarkeriba i socijalno kohezija - O Konsili e Evropakoro

Publikatori:

Agencia baš i pheriba o hakaja e
khedinengjere

vulica „Filip Vtori Makedonski“ no. 11
etažo 1, 1000 Skopje
Tel: 02/3253-970
e-mail: contact@aopz.gov.mk
www.aopz.gov.mk

Translacia:

KONSTAN DOOEL

Grafičko dizajno:

Rating Agency

Skopje, novembro 2025 berš

Финансирано од:

Organization for Security and
Co-operation in Europe
Mission to Skopje

